

פסקי דין ממו"ר הגאון רבי ברוך יצחק לוי זצ"ל

רב ור"מ "מקור חיים"

מייסד וראש בית הדין לממונות בירושלים

בנידון

בעל מלאכה שעמל ולא תיקן

הנידון

לראובן התקלקלה מכונת הכביסה, והוא מסר אותה לשמעון שהוא מומחה בדבר כדי לקבוע אם כדאי לו להשקיע בתיקון שלה. שמעון קבע שיש צורך להחליף את המשאבה והברז במכונה, וזה עולה 135 ש"ח, וכדאי לתקן. שילם לו ראובן את הכסף ואחרי שמעון הודיע לו שתיקן, לקח ראובן את המכונה לביתו, אך המכונה שוב לא פעלה כמו קודם. החזירה ראובן לשמעון, שטען שאמנם המכונה מקולקלת, אך הבדיקה שלו לא כללה פירוק גוף המכונה ולכן לא ידע שהגוף מקולקל. כדי לבדוק את גוף המכונה יש לשלם 235 ש"ח, והבדיקה שלו היתה חיצונית בלבד שעולה רק 10 ש"ח. הוא טוען שהאחריות שלו היא רק על המשאבה והברז ולא על גוף המכונה.

טוען ראובן: אינני בקי בחלקי המכונה, באתי לשמעון המומחה על מנת שיקבע אם כדאי לטפל במכונה זו כדי שאוכל להשתמש אתה, והוא קבע שכדאי לתקן, ולכן מסרתי לו את המכונה לתיקון, ואם אחרי התיקון שלו המכונה אינה פועלת נמצא שלקח 135 ש"ח לחינם, ופועל שלוקח תשלום הוא לא בשביל העבודה שהשקיע אלא בשביל תוצאת הפעולה, ואם אין תוצאות, צריך להחזיר את הכסף ששילמו לו.

המקורות להלכה

בשו"ע חו"מ סי' שלה וצ"מ"ע ס"ק ט ונתה"מ ס"ק ג נפסק ש"ס נאנס הפועל ולא השלים מלאכתו בשלימות אף מה שעשה אין צריך לשלם לו כלום כשלא נהנה צ"ע"צ. ונראה דכ"ש קצבן ששכרו אינו צעיל העמל והעבודה אלא צדדי להוליא מתחיי דבר מתוקן, ואם מחמת המיצה שלו אינו משלים ההתחייבות, ואין צ"ע"צ נהנה ממה שעשה, גם מה שכבר קצבן קצבן לריך להחזיר.

ועיי במה שהקדמנו בספר דצרי לוי לרמצי"ס הלי כלים במאי דתנן בסוף פ"ב דאצות הוא היה אומר לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להבטל ממנה. אם למדת תורה הרבה נותנין לך שכר הרבה, ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך וכו'. ומצואר עפ"י מה דקבעו חז"ל בסיום מס': אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. והקושיא מפורסמת, הא כל העולם ובעלי האומנויות מקבלים שכרם משלם וכו'. ונראה דכל בעלי אומנויות אינם מקבלים שכר בשביל פעולתם ועמלותם אלא בשביל גמר ושלמות הפעולה, ואם עמל בזיעת אפיים ולא הלליח להוציא מתחת ידו דבר מתוקן לא יקבל מצעליו שום שכר, כמצואר בנתי"מ סי' שלה ס"ק ג, ולהיפך אם השלים את ההזמנה בלא עמל ויגיעה שכרו אחר. וזה שאנו אומרים אנו עמלים ומקבלים שכר, היינו עבור עמלות גרידא, אם אפילו לא הלליח לאסוקי שמעתתא אליבא דהילכתא ולא ראה ברכה בעמלו הקב"ה אינו מקפח את שכרו, אבל הם העמלים, היגיעה אינה משתלמת כלל אלא תכלית הפעולה היא הגורמת את השכר. ע"כ. וזה דתנן לא עליך המלאכה לגמור, אפילו אם לא גמרת אלא שלא בטלת ממנה ולמדת ועמלת בתורה הרבה נותנין לך שכר הרבה ונאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך בשביל הפעולה גרידא.